Instytut Pamięci Narodowej - Katowice

https://katowice.ipn.gov.pl/pl3/archiwa/dzialalnosc-naukowa-i-p/publikacje-zwarte/31775,Jurandowcy-Powstancy-wilenscy-1944-Historia-i-zycie-codzienne-1-Brygady-Wilenski.html
16.04.2024, 23:51

„Jurandowcy”. Powstańcy wileńscy 1944. Historia i życie codzienne 1. Brygady Wileńskiej Armii Krajowej

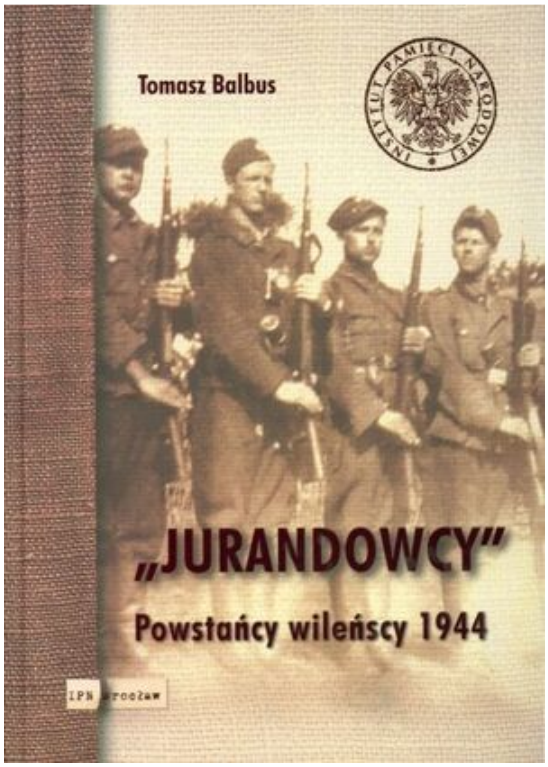

więcej zdjęć

Tomasz Balbus, „Jurandowcy”. Powstańcy wileńscy 1944. Historia i życie codzienne 1. Brygady Wileńskiej Armii Krajowej, Wrocław 2008, 526 s.

Przedmowa

Książka dr. Tomasza Balbusa jest opracowaniem historii jednego z największych oddziałów partyzanckich Armii Krajowej Okręgu Wileńskiego. Przedstawione tutaj dzieje i codzienna egzystencja 1. Brygady Wileńskiej oparte zostały na zachowanych dokumentach oraz relacjach i wspomnieniach żołnierzy tej jednostki. Jest to historia działań bojowych wraz z pionierskim ujęciem życia codziennego partyzantów, operujących w 1944 r. na terenie Wileńszczyzny.

Walka o wolność Polski – tam na Wileńszczyźnie – była nie tylko zmaganiem się żołnierzy AK z jednym wrogiem. Była to walka często z kilkoma wrogami i to nie zawsze na „życzliwym” dla naszych partyzantów terenie. W książce znajduje się opis organizowania się oddziału, przebieg akcji bojowych i mniejszych starć, ukazana została struktura organizacyjna brygady, trudy partyzanckiej egzystencji, często też dramatyczne przeżycia zbiorowe i pojedyncze losy „Jurandowców”. Pracę uzupełniają biogramy oficerów i żołnierzy oddziału.

1. Brygada Wileńska walczyła nie tylko z okupantem niemieckim, ale także z kolaborującymi z Niemcami litewskimi ochotniczymi oddziałami wojskowo-policyjnymi pod dowództwem Pawła Plechaviciusa. W bezpośrednich akcjach siły litewskie wspomagały niekiedy niemieckie formacje przeciwpartyzanckie. Kiedy oddziały litewskie podejmowały działania pacyfikacyjne wymierzone w polską ludność, brygady AK były zmuszane stawać w jej obronie i decydować się na walkę zbrojną. Dodatkowym bardzo poważnym zagrożeniem dla Polaków były w tym regionie oddziały partyzantki sowieckiej, znacznie lepiej wyposażone w broń, na wsiach brutalnie zaopatrujące się w żywność, ślepo i bezwzględnie wykonujące rozkazy swoich „politruków”.

1. Brygada Wileńska operowała w specyficznym regionie Wileńszczyzny. Z jednej strony zagony lasów podchodzące pod wsie i miasteczka, duże puszcze (Nalibocka, Rudnicka), liczne rzeki i jeziora (z największym Narocz), czy też większe skupiska ludności polskiej, sprzyjały prowadzeniu działań partyzanckich. Z drugiej jednak strony region ten był też bardzo oddalony od ewentualnych zrzutów zaopatrzenia i uzbrojenia alianckiego. Tam brygady musiały liczyć głównie na broń zdobywaną na wrogu.

Ukazane w pracy dzieje brygady „Juranda” (por. Czesława Grombczewskiego) przedstawiają genezę, organizację, służby wewnętrzne, działania partyzanckie i życie codzienne jednego z największych na Wileńszczyźnie oddziałów Armii Krajowej. Za trud i wieloletnie zaangażowanie w badaniach nad tą problematyką – my żołnierze 1. Brygady Wileńskiej – dziękujemy Autorowi.

Czesław Cywiński
żołnierz 1. Brygady Wileńskiej
Prezes Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej